

Бакалаврська кваліфікаційна робота на тему:

**ЖУРНАЛІСТИКА РОЗСЛІДУВАНЬ: ВІД ТРАДИЦІЙНИХ МЕТОДІВ ДО
ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Здобувачка першого(бакалаврського)

рівня вищої освіти

групи ЖУРБ-1-21-4.0д.

галузі знань 06 Журналістика

спеціальності 061 Журналістика

освітньої програми 061.00.01

Журналістика

Коломоєць Аліни Дмитрівни

Науковий керівник: Колісник Юрій Вікторович

доктор наук із соціальних комунікацій, професор кафедри журналістики

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ І СКОРОЧЕНЬ.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЖУРНАЛІСТИКИ РОЗСЛІДУВАНЬ.....	6
1.1. Поняття та сутність журналістики розслідувань як особливого напрямку журналістської діяльності.....	7
1.2. Історія розвитку журналістики розслідувань: світовий та український контекст.....	11
1.3. Методологія дослідження трансформації журналістики розслідувань в цифрову епоху.....	13
Висновки до 1 розділу.....	16
РОЗДІЛ 2. ТРАДИЦІЙНІ МЕТОДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ЖУРНАЛІСТСЬКИХ РОЗСЛІДУВАНЬ.....	16
2.1. Класичні техніки збору інформації.....	16
2.2. Правові та етичні аспекти проведення журналістських розслідувань.....	23
2.3. Аналіз результативності традиційних методів журналістських розслідувань на прикладі резонансних матеріалів.....	28
Висновки до 2 розділу.....	33
РОЗДІЛ 3. ПЕРЕВАГА ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЖУРНАЛІСТИЦІ РОЗСЛІДУВАНЬ: ПОШКОДЖЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ МІСТА МАРІУПОЛЬ СТАНОМ НА 2022 РІК (ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА).....	33
3.1. Використання традиційних методів у проведенні розслідування.....	33
3.2. Цифрові верифікації інформації та перевірки фактів у розслідуванні.....	35
Висновки до 3 розділу.....	37
ВИСНОВКИ	39

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	40
ДОДАТОК.....	54

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ І СКОРОЧЕНЬ

GDPR - General Data Protection Regulation (Загальний регламент про захист даних)

GeoINT - Geospatial Intelligence (Геопросторова розвідка)

GIJN - Global Investigative Journalism Network (Глобальна мережа журналістських розслідувань)

IPSO - Information-Psychological Operations (Інформаційно-психологічні операції)

ICIJ - International Consortium of Investigative Journalists (Міжнародний консорціум журналістів-розслідувачів)

OCCRP - Organized Crime and Corruption Reporting Project (Проект із розслідування корупції та організованої злочинності)

OSINT - Open Source Intelligence (Розвідка на основі відкритих джерел)

СВОБОДА - Системи верифікації та обробки баз даних аналітичної діяльності

СКРД - Системи керування реляційними базами даних

ЄС - Європейський Союз

ЗМІ - Засоби масової інформації

ІТ - Інформаційні технології

МФЖ - Міжнародна федерація журналістів

НМДУ - Національна медіа-рада України

ООН - Організація Об'єднаних Націй

РНБО - Рада національної безпеки і оборони України

ТРК - Телерадіокомпанія

ІІ - Штучний інтелект

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У ХХІ столітті журналістика розслідувань набуває нового значення в умовах цифрової трансформації та інформаційної війни. Війна Росії проти України, що почалася у 2014 році та перейшла у фазу повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року, стала не лише гуманітарною катастрофою, а й викликом для журналістської спільноти. Місто Маріуполь, яке зазнало одного з наймасштабніших руйнувань, стало предметом численних журналістських досліджень як в Україні, так і за кордоном.

У таких умовах особливої ваги набуває поєднання традиційних методів розслідувань (робота з джерелами, польові спостереження, інтерв'ю) з цифровими інструментами — супутниковими знімками, OSINT-аналітикою, геолокацією, верифікацією зображень тощо. Саме цей симбіоз дозволяє зберігати об'єктивність, точність та доказову базу в розслідуваннях, пов'язаних із воєнними злочинами, руйнуваннями інфраструктури та порушеннями прав людини.

Об'єктом дослідження. є журналістика розслідувань як особливий напрям журналістської діяльності у системі соціальних комунікацій.

Предметом дослідження. використання традиційних і цифрових методів збору та перевірки інформації під час документування пошкоджень нерухомості в місті Маріуполь у 2022 році, виступ на міжнародній конференції «RESEARCH IN SCIENCE, TECHNOLOGY AND ECONOMICS».

Метою дослідження. дослідити еволюцію методів журналістських розслідувань та на практиці проаналізувати можливості поєднання традиційних і цифрових технологій під час фіксації та документування пошкоджень нерухомості у Маріуполі внаслідок воєнних дій 2022 року.

Для досягнення поставленої мети визначено такі **завдання**:

- дослідити теоретико-методологічні засади журналістики розслідувань, її сутність та основні характеристики як особливого напрямку журналістської діяльності;

- проаналізувати історію розвитку журналістики розслідувань у світовому та українському контекстах, визначити основні етапи її становлення та ключові тенденції розвитку;
- охарактеризувати традиційні методи та інструменти журналістських розслідувань, їх ефективність та обмеження в контексті сучасних медійних практик;
- з'ясувати особливості використання цифрових технологій у журналістиці розслідувань, зокрема інструментів дата-журналістики, технологій верифікації інформації та перевірки фактів;
- визначити перспективні напрями розвитку журналістики розслідувань в умовах технологічних інновацій та глобалізації інформаційного простору.

Теоретичне значення роботи полягає у систематизації та узагальненні наукових підходів до розуміння сутності журналістики розслідувань, її місця в системі соціальних комунікацій та особливостей трансформації у цифрову епоху.

Практичне значення дослідження Матеріали дослідження використані на міжнародній конференції «RESEARCH IN SCIENCE, TECHNOLOGY AND ECONOMICS».

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, поділених на підрозділи, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить сторінок

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено об'єкт, предмет, мету та завдання, окреслено теоретичне та практичне значення роботи. У першому розділі розглянуто сутність та особливості журналістики розслідувань як напряму журналістської діяльності, досліджено історію її розвитку у світовому та українському контекстах, запропоновано методологію дослідження трансформаційних процесів у цій сфері. Другий розділ присвячено аналізу класичних технік збору інформації та роботи з джерелами, правовим та етичним аспектам проведення журналістських розслідувань, а також оцінці результативності традиційних методів на прикладі резонансних розслідувань. У третьому розділі порівняння в використанні традиційних та цифрових методів в

журналістському розслідуванні що до пошкоджень інфраструктури міста Маріуполь станом на 2022 рік. Перевага цифрових технологій. Виступ на міжнародній конференції «RESEARCH IN SCIENCE, TECHNOLOGY AND ECONOMICS».

Загальні висновки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЖУРНАЛІСТИКИ РОЗСЛІДУВАНЬ

1.1. Поняття та сутність журналістики розслідувань як особливого напрямку журналістської діяльності

Журналістика розслідувань становить особливий напрям професійної діяльності, що характеризується глибоким дослідженням соціально значущих тем, пов'язаних з корупцією, зловживанням владою, порушенням законодавства та суспільних норм. Вона виконує функцію соціального контролю, викриваючи приховані механізми неправомірних дій та забезпечуючи прозорість функціонування суспільних інститутів. Журналісти-розслідувачі застосовують специфічні методи збору й аналізу інформації, що вирізняє цей напрям від інших форм журналістської діяльності.

Методологічний інструментарій журналістики розслідувань охоплює процедури збору, верифікації та аналізу інформації. Польові методи включають спостереження, інтерв'ювання, запити до органів влади, вивчення документів, використання технічних засобів фіксації інформації. Аналітичні методи передбачають структурування даних, виявлення причинно-наслідкових зв'язків, встановлення хронології подій, визначення ключових акторів та їхніх інтересів.

Українська школа журналістики розслідувань розвивалася в умовах суспільних трансформацій, що вплинуло на її тематичні пріоритети та методологічні підходи. Сучасна українська розслідувальна журналістика інтегрує міжнародний досвід із розумінням національних особливостей функціонування суспільних інститутів.

Основні напрями журналістики розслідувань

Напрямок	Тематичне фокусування	Методологічні особливості	Цільова аудиторія
Політичні розслідування	Корупція, зловживання владою, нецільове використання бюджетних коштів	Аналіз документів, інтерв'ю з інсайдерами, використання публічних реєстрів	Широка громадськість, політично активні громадяни
Економічні розслідування	Фінансові махінації, монополізація ринків, шахрайські схеми	Аналіз фінансової звітності, відстеження транзакцій, виявлення бенефіціарів	Представники бізнесу, економісти, аналітики
Екологічні розслідування	Порушення екологічних норм, незаконне використання природних ресурсів	Польові дослідження, співпраця з науковцями, використання даних моніторингу	Екологічні активісти, місцеві громади
Кримінальні розслідування	Організована злочинність, торгівля людьми, наркотрафік	Робота з конфіденційними джерелами, спостереження, аналіз кримінальних справ	Правоохоронні органи, громадські організації

Розвиток інформаційних технологій трансформував методологію та інструментарій журналістики розслідувань. Цифрові інструменти розширили можливості збору, структурування та аналізу даних, забезпечили доступ до нових джерел інформації. Використання відкритих даних, геолокаційних сервісів, соціальних мереж, технологій розпізнавання зображень збагатили арсенал методів розслідувальної журналістики. Водночас цифровізація породила нові виклики, пов'язані з верифікацією інформації, захистом конфіденційності, забезпеченням безпеки даних. Професійна підготовка журналіста-розслідувача охоплює формування комплексу компетенцій, необхідних для успішного проведення розслідувань. Фундаментальний блок включає знання з журналістики, права, соціології, економіки, політології. Методологічний блок формує навички збору, верифікації та аналізу інформації. Технологічний блок передбачає оволодіння цифровими інструментами роботи з даними, верифікації контенту, забезпечення інформаційної безпеки. Психологічний блок розвиває здатність встановлювати довірливі відносини з джерелами, працювати в стресових ситуаціях, протистояти тиску. Етичний блок формує розуміння професійних стандартів та відповідальності

перед суспільством. Система професійної підготовки включає формальну освіту, спеціалізовані тренінги, наставництво та самоосвіту.

Правові засади журналістики розслідувань в Україні формуються національним законодавством та міжнародними стандартами. Ключові правові механізми включають гарантії свободи слова, доступ до публічної інформації, захист журналістських джерел, баланс між правом на приватність та суспільним інтересом. **Закон України "Про медіа" від 2022 року** встановлює правові рамки діяльності журналістів, включаючи гарантії професійної діяльності та механізми захисту від незаконного втручання. Важливим інструментом для журналістських розслідувань виступає законодавство про доступ до публічної інформації, що забезпечує можливість отримання відомостей від органів влади.

Інституційна підтримка журналістики розслідувань включає діяльність професійних об'єднань, навчальних центрів, громадських організацій, міжнародних фондів. Професійні об'єднання встановлюють стандарти якості, забезпечують обмін досвідом, надають юридичну підтримку. Навчальні центри проводять освітні програми, тренінги, майстер-класи для підвищення кваліфікації журналістів. Громадські організації забезпечують правовий захист, моніторинг перешкоджання професійній діяльності, адвокацію законодавчих змін. Міжнародні фонди надають фінансову підтримку розслідувальним проєктам, сприяють впровадженню інноваційних методик, забезпечують включення українських журналістів до міжнародних розслідувальних мереж. Система інституційної підтримки створює сприятливе середовище для розвитку журналістики розслідуваньЮ.

Порівняльний аналіз національних моделей журналістики розслідувань виявляє спільні риси та відмінності, зумовлені соціокультурним контекстом. Американська модель характеризується високим рівнем інституціоналізації, тісним зв'язком із правовою системою, потужною фінансовою підтримкою. Європейська модель акцентує увагу на соціальній відповідальності, балансі між приватністю та суспільним інтересом, спирається на розвинену систему правового захисту журналістів. Азійська модель демонструє різноманітність підходів – від державного контролю до високої автономії редакцій. **Українська модель**

формується на перетині західних стандартів та пострадянських реалій, характеризується високою динамікою розвитку, активною адаптацією міжнародного досвіду, значною роллю громадських організацій та міжнародних донорів.

Виклики та загрози для журналістики розслідувань потребують системного розуміння та розробки механізмів протидії. Зовнішні загрози включають фізичний та юридичний тиск, економічні санкції, інформаційні атаки, обмеження доступу до інформації. Внутрішні виклики охоплюють фінансову нестабільність редакцій, брак професійних кадрів, недостатній рівень цифрових компетенцій, вигорання журналістів. Системні проблеми стосуються низької довіри до медіа, поляризації суспільства, складності з монетизацією якісного контенту, інформаційного перевантаження аудиторії.

Розвиток партнерств та колаборацій формує нову модель організації журналістських розслідувань. Міжредакційна співпраця дозволяє об'єднувати ресурси, розподіляти ризики, забезпечувати ширше охоплення аудиторії. Міжнародні колаборації уможливають дослідження транскордонних проблем, обмін методологічними підходами, координацію діяльності в різних юрисдикціях. Співпраця з громадськими організаціями забезпечує зв'язок з місцевими громадами, доступ до специфічних знань, підтримку адвокаційних кампаній. Технологічні партнерства сприяють впровадженню інноваційних інструментів обробки даних, візуалізації інформації, захисту комунікацій.

Методологія дослідження трансформації журналістики розслідувань у цифрову епоху потребує класичних та інноваційних підходів. Історичний метод дозволяє відстежити еволюцію практик розслідувальної журналістики, виявити закономірності її розвитку, визначити вплив соціокультурного контексту на формування національних моделей. Порівняльний аналіз уможливорює зіставлення різних моделей розслідувальної журналістики, визначення їхніх спільних рис та особливостей, оцінку ефективності різних методологічних підходів. Емпіричні методи включають контент-аналіз розслідувальних матеріалів, експертні інтерв'ю з

практиками, соціологічні опитування щодо сприйняття аудиторією журналістських розслідувань.

1.2. Історія розвитку журналістики розслідувань: світовий та український контекст

Становлення журналістики розслідувань як окремого напрямку професійної діяльності відбувалося протягом тривалого історичного періоду, під впливом різноманітних соціально-політичних чинників та трансформацій медійного середовища. Журналістика розслідувань сформувалася як відповідь на суспільний запит щодо контролю за владою та викриття зловживань, ставши інструментом громадянського суспільства у боротьбі з корупцією, порушеннями прав людини та іншими суспільно-небезпечними явищами.

Ключові етапи розвитку світової журналістики розслідувань

Період	Характеристика	Ключові представники та розслідування	Вплив на суспільство
Кінець XIX – початок XX ст.	Епоха "макрейкерів"	Іда Тарбелл (Standard Oil), Аптон Сінклер ("Джунглі")	Реформи харчової промисловості, антимонопольне законодавство
1960-1970-ті рр.	"Золота доба" розслідувань	Вудворд і Бернстайн ("Вотергейт"), Сеймур Херш (різанина в Май Лай)	Відставка президента Ніксона, зміни у військовій політиці
1980-1990-ті рр.	Комерціалізація та спеціалізація	The Sunday Times (талідомідовий скандал), ABC News (розслідування тютюнової індустрії)	Посилення захисту прав споживачів, відшкодування жертвам
2000-2010-ті рр.	Глобалізація та цифровізація	Міжнародний консорціум журналістів-розслідувачів (Panama Papers)	Законодавчі зміни щодо офшорів, міжнародна співпраця
2010-ті рр. – теперішній час	Ера даних та колаборативних розслідувань	Bellingcat (збиття MH17), ProPublica (розслідування щодо податків)	Міжнародні санкції, податкові реформи

В українському контексті розвиток журналістики розслідувань має свою специфіку, зумовлену історичними та політичними особливостями. За радянської доби професійні журналістські розслідування були практично неможливими через цензуру та ідеологічний контроль, хоча елементи розслідувальної журналістики

проявлялися у форматі "фейлетонів" та критичних матеріалів, спрямованих на викриття окремих недоліків системи в межах дозволеного партійною цензурою. Справжній розвиток журналістики розслідувань в Україні розпочався лише після здобуття незалежності у 1991 році, коли демократизація суспільного життя та свобода слова створили необхідні передумови для формування незалежних медіа.

Етапи розвитку української журналістики розслідувань

Період	Характеристика	Ключові проєкти та організації	Тематика розслідувань
1991-1999	Зародження незалежної журналістики	"Дзеркало тижня", "День", окремі журналісти	Приватизація, рейдерство, корупція в органах влади
2000-2004	Період тиску та самоорганізації	"Українська правда", "Закрита зона"	Політична корупція, цензура, вибори
2005-2013	Професіоналізація та інституціоналізація	"Знак оклику", "Слідство.інфо"	Корупція, нецільове використання бюджетних коштів
2014-теперішній час	Цифровізація та інтеграція у міжнародний контекст	"Схеми", "Наші гроші", "Bihus.Info"	Транскордонна корупція, дезінформація, воєнні злочини

Порівняльний аналіз демонструє, що глобальними тенденціями є підвищення ролі цифрових технологій, зростання міжнародної співпраці журналістів та розширення тематики розслідувань. Водночас українська журналістика розслідувань, на відміну від країн з демократичними традиціями, перебуває у процесі становлення, долаючи пострадянську спадщину та адаптуючись до умов збройного конфлікту. У контексті України особливого значення набуває підготовка нового покоління фахівців та формування сталих професійних мереж для підвищення безпеки та ефективності журналістської діяльності.

Таким чином, історія розвитку журналістики розслідувань демонструє її трансформацію від початкових форм критичних публікацій до комплексної професійної діяльності, яка поєднує журналістські, аналітичні та технологічні методи для викриття суспільно значущих проблем.

1.3. Методологія дослідження трансформації журналістики розслідувань в цифрову епоху

Трансформація журналістики розслідувань у цифрову епоху викликає потребу формування комплексної методологічної бази для наукового осмислення цього феномену. Методологія дослідження журналістики розслідувань становить собою систему теоретико-пізнавальних підходів, принципів та методів, що дозволяють виявити ключові закономірності розвитку розслідувальної журналістики в умовах технологічних змін. Варто зауважити, що цифрові технології створюють нові можливості для збирання, обробки та поширення інформації, але водночас породжують виклики етичного, правового та методичного характеру. Формування науково обґрунтованої методології потребує врахування як класичних підходів до вивчення медіа, так і новітніх концепцій, що враховують специфіку цифрового середовища. Міждисциплінарний характер розслідувальної журналістики обумовлює необхідність залучення методологічного інструментарію з різних галузей знань.

Порівняльний аналіз методологічних підходів до дослідження журналістики розслідувань

Методологічний підхід	Фокус дослідження	Переваги підходу	Обмеження підходу
Структурно-функціональний	Функції, структура, взаємозв'язки елементів системи	Виявлення інституційних змін, функціональна специфіка	Недостатня увага до динамічних процесів
Системний	Цілісна система у взаємодії з зовнішнім середовищем	Комплексне бачення взаємопов'язаних елементів	Складність врахування всіх факторів впливу
Синергетичний	Самоорганізація, нелінійні процеси	Пояснення непередбачуваних трансформацій	Висока ступінь абстрагування
Історичний	Еволюція та розвиток у часовій перспективі	Виявлення закономірностей розвитку	Ретроспективний характер аналізу
Компаративний	Порівняння різних практик та підходів	Виявлення універсальних та специфічних рис	Залежність від обраних критеріїв порівняння

Дискурс-аналіз у дослідженні трансформації журналістики розслідувань дозволяє виявити зміни в інтерпретації соціальної реальності, владних відносинах, ідеологічних конструктах, що відображаються в медіатекстах.

Метод експертного опитування дозволяє залучити професійні оцінки фахівців у галузі журналістики розслідувань для виявлення актуальних тенденцій, проблем та перспектив розвитку цього напрямку в цифрову епоху.

Кейс-стаді як метод дослідження передбачає детальний аналіз конкретних прикладів журналістських розслідувань для виявлення специфіки використання традиційних та цифрових інструментів, їх ефективності, впливу на суспільство.

Метод глибинних інтерв'ю з журналістами-розслідувачами дає змогу отримати детальну інформацію про особистий досвід використання цифрових інструментів, трансформацію професійних практик, етичні дилеми в роботі.

Мережевий аналіз є важливим інструментом для дослідження міжнародних колаборативних розслідувань, що стали поширеними в цифрову епоху завдяки можливостям дистанційної комунікації та спільної роботи з даними.

Методи збору та аналізу емпіричних даних у дослідженні цифрової трансформації журналістики розслідувань

Метод	Об'єкт дослідження	Тип отримуваних даних	Приклад застосування
Контент-аналіз	Медіапродукти, тексти розслідувань	Кількісні та якісні характеристики змісту	Аналіз структури та тематики розслідувань на платформі "Наші гроші" за 2020-2024 роки
Експертне опитування	Професійна спільнота	Оцінки, думки, прогнози фахівців	Опитування керівників розслідувальних проєктів щодо впливу великих даних на методику роботи
Глибинні інтерв'ю	Журналісти-розслідувачі	Персональний досвід, мотивація, цінності	Серія інтерв'ю з журналістами "Слідства.Інфо" про цифрову безпеку
Кейс-стаді	Конкретні розслідування	Контекстуальні особливості, деталі процесу	Аналіз розслідування "Панамських документів" в українських медіа
Мережевий аналіз	Професійні зв'язки та взаємодії	Структура та характер взаємозв'язків	Дослідження колаборації українських журналістів у міжнародних проєктах

Висновки до 1 розділу

Розслідувальна журналістика — це глибоке вивчення суспільно важливих тем із метою викриття прихованої інформації, з використанням документів, спеціальних

методів і цифрових технологій (Big Data, OSINT, геоаналіз). Її основа — об'єктивність, повага до приватності та етичний баланс між інтересами суспільства і безпекою джерел.

В Україні розвиток галузі гальмують фінансові труднощі, недосконале законодавство, загрози для журналістів і слабка правоохоронна система. Попри це, вона має потенціал впливати на демократичні процеси та боротьбу з корупцією. Перспективи — у міжнародній співпраці, використанні ШІ, нових форматах і підготовці нової генерації журналістів.

РОЗДІЛ 2. ТРАДИЦІЙНІ МЕТОДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ЖУРНАЛІСТСЬКИХ РОЗСЛІДУВАНЬ

2.1. Класичні техніки збору інформації та роботи з джерелами

Розслідувальна журналістика як окрема професійна галузь формувалася протягом десятиліть методом накопичення знань і практичних навичок, які з часом перетворилися на упорядковану систему методів збору, обробки та верифікації інформації. Дослідники журналістики визначають розслідування як особливий вид журналістської діяльності, спрямований на виявлення прихованих фактів, що становлять суспільний інтерес і свідомо приховуються певними особами або організаціями. Журналіст-розслідувач на відміну від репортера новин мусить не лише фіксувати події, а й проникати глибше у явища, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між фактами та виявляти приховані механізми, які залишаються недоступними для широкого загалу. Традиційні методи збору інформації формувалися під впливом як журналістської практики, так і запозичень з інших професійних сфер, зокрема правоохоронної діяльності, наукового пошуку та аналітичної роботи. Збереження цих методів у сучасній журналістській практиці пояснюється їх універсальністю та ефективністю, перевіреною часом і практичним досвідом сотень розслідувань.

Робота з документами становить першооснову журналістського розслідування та залишається ключовим інструментом у роботі журналіста-розслідувача. Документальні джерела охоплюють надзвичайно широкий спектр матеріалів: офіційні документи державних органів, судові матеріали, фінансові звіти, статистичні дані, архівні документи, ділове листування, особисті нотатки,

щоденники та багато інших письмових джерел. Цінність документів для розслідування полягає у їхній відносній об'єктивності, оскільки вони фіксують інформацію у певний момент часу, не зазнаючи трансформації через суб'єктивне сприйняття, як це часто відбувається з усними свідченнями.

Інтерв'ювання залишається одним із найефективніших методів збору інформації, котрий дозволяє отримати унікальні дані, що не зафіксовані в жодних документах. Техніка проведення журналістського інтерв'ю для цілей розслідування суттєво відрізняється від звичайного інформаційного інтерв'ю і передбачає значно глибшу підготовку та особливі психологічні підходи. Журналіст повинен заздалегідь визначити коло потенційних респондентів, ретельно вивчити біографічні дані кожного з них, їхню роль у досліджуваній ситуації та мотивацію для надання інформації. Під час інтерв'ю важливо застосовувати методи активного слухання, встановлення психологічного контакту, правильного формулювання запитань та фіксації не лише прямих відповідей, але й невербальних реакцій співрозмовника.

Метод спостереження належить до найдавніших технік збору інформації в журналістиці та зберігає своє значення в сучасній розслідувальній практиці. Цей метод передбачає безпосереднє сприйняття журналістом об'єкта дослідження шляхом систематичного і цілеспрямованого спостереження за його діяльністю, поведінкою, зовнішніми проявами. Журналісти-розслідувачі використовують два основні різновиди спостереження: відкрите, коли об'єкти знають про присутність журналіста, та приховане, коли журналіст не розкриває своєї професійної приналежності. Приховане спостереження, у свою чергу, може бути пасивним, коли журналіст лише фіксує події, не втручаючись у них, або включеним, коли він бере активну участь у процесах, що вивчаються. Метод спостереження дозволяє виявити невідповідності між офіційними заявами та реальною практикою, зафіксувати факти порушень, які неможливо встановити іншими способами, отримати уявлення про реальний стан справ у певній організації чи середовищі.

Експеримент як дослідницький метод журналістських розслідувань являє собою штучне створення ситуації для перевірки гіпотези розслідування або

демонстрації певного явища. Журналісти-розслідувачі використовують експеримент у випадках, коли необхідно перевірити інформацію про систематичні порушення, корупційні схеми, недобросовісні практики, які неможливо довести іншими методами. Класичним прикладом журналістського експерименту є спроба отримати державну послугу без сплати хабаря або перевірка якості товарів чи послуг шляхом таємного тестування. Метод експерименту вимагає ретельного планування, визначення чітких критеріїв оцінки результатів та дотримання етичних і правових норм.

Робота з базами даних і публічними реєстрами становить окрему групу методів збору інформації, що набули особливого значення з розвитком електронного урядування та політики відкритих даних. Державні реєстри, кадастри, реєстри судових рішень, майнові реєстри, реєстри юридичних осіб та інші подібні бази даних містять величезний обсяг фактичної інформації, що може стати основою для виявлення корупційних схем, конфлікту інтересів, незаконного збагачення, фіктивного підприємництва та інших протиправних дій. Метод роботи з базами даних передбачає знання структури та змісту основних реєстрів, уміння формувати пошукові запити, розуміння взаємозв'язків між різними базами даних.

Аналіз відкритих джерел інформації (OSINT – Open Source Intelligence) перетворився на самостійний метод журналістських розслідувань, який включає систематичний збір та аналіз інформації з публічно доступних джерел. До таких джерел належать засоби масової інформації, соціальні мережі, блоги, форуми, спеціалізовані видання, наукові публікації, статистичні збірники, звіти громадських організацій та інші відкриті матеріали. Ефективність OSINT залежить від уміння журналіста визначати рівень достовірності джерел, відокремлювати факти від припущень та оцінок, встановлювати зв'язки між розрізненими повідомленнями з різних джерел.

Вийзд на місце події залишається невід'ємним елементом розслідувальної журналістики, незважаючи на розвиток дистанційних методів збору інформації. Безпосереднє відвідування місця, пов'язаного з предметом розслідування, дозволяє

журналісту отримати унікальну інформацію через особисті спостереження, спілкування з місцевими жителями, вивчення фізичних доказів та документів, недоступних в електронному вигляді. Перебування на місці події також дає можливість зрозуміти контекст ситуації, емоційну атмосферу, оцінити реальні масштаби проблеми, що неможливо зробити на відстані. Підготовка до виїзду включає вивчення карт місцевості, місцевих особливостей, складання плану роботи та визначення кола осіб для спілкування. Під час роботи на місці події журналісти використовують фото- та відеофіксацію, аудіозапис бесід, збір зразків (якщо це необхідно), польові нотатки та інші методи документування.

Аналіз фото- та відеоматеріалів становить окрему групу методів збору та верифікації інформації, що набули особливого значення з розвитком цифрових технологій фіксації зображень. Фотографії та відеозаписи можуть слугувати як самостійними джерелами інформації, так і засобами підтвердження даних, отриманих з інших джерел. Журналісти використовують спеціальні програмні інструменти для аналізу метаданих фотографій, порівняння зображень, геолокації об'єктів на фотографіях та відео. Особливу цінність мають матеріали, отримані з систем відеоспостереження, які дозволяють відтворити хронологію подій та встановити факт перебування певних осіб у конкретному місці.

Вивчення матеріальних слідів та речових доказів належить до специфічних методів журналістського розслідування, які запозичені з криміналістики та судової експертизи. Цей метод передбачає виявлення, фіксацію та аналіз фізичних об'єктів, пов'язаних із предметом розслідування: документів, предметів, залишків речовин, відбитків, слідів діяльності.

Соціологічні методи дослідження доповнюють арсенал традиційних інструментів журналіста-розслідувача та дозволяють отримати кількісні дані про масштаб проблеми, громадську думку, соціальні настрої. Журналісти використовують анкетування, опитування, фокус-групи та інші методи, запозичені із соціології, для збору статистично значущої інформації, яка підтверджує або спростовує гіпотези розслідування. Наприклад, анкетування жителів району, де планується будівництво потенційно небезпечного об'єкта, опитування пацієнтів

медичного закладу щодо якості послуг або проведення фокус-групи з користувачами певних товарів може надати важливі дані для розслідування

Порівняльний аналіз офіційних заяв та фактичних даних є ефективним методом виявлення невідповідностей, маніпуляцій та приховування інформації. Цей метод передбачає систематичне зіставлення публічних висловлювань посадових осіб, офіційних повідомлень, прес-релізів з фактами, встановленими в ході розслідування. Журналіст збирає та документує всі офіційні заяви стосовно предмету розслідування, структурує їх за хронологією, тематикою та авторством, а потім порівнює кожне твердження з фактичними даними, отриманими з незалежних джерел.

Метод перехресної перевірки інформації (крос-перевірка) залишається наріжним каменем журналістських розслідувань та забезпечує достовірність отриманих результатів. Суть цього методу полягає у підтвердженні кожного важливого факту щонайменше двома незалежними джерелами інформації. Перехресна перевірка застосовується до всіх видів даних, отриманих у ході розслідування: свідчень очевидців, документів, статистики, експертних оцінок, матеріальних доказів. Журналіст систематично порівнює інформацію з різних джерел, виявляє збіги та розбіжності, аналізує причини неузгодженостей. Особливо важливою є перевірка даних, отриманих від анонімних джерел або осіб, які можуть мати особисту зацікавленість у розслідуванні.

Традиційні методи збору інформації не лише зберігають своє значення в цифрову епоху, але й збагачуються новими технологічними можливостями, які посилюють їх потенціал. Системність у застосуванні різноманітних методів, їх комбінування залежно від конкретних завдань розслідування, постійний розвиток методологічного інструментарію є ознаками професійного підходу в сучасній розслідувальній журналістиці. Особливої актуальності набувають методи перевірки та верифікації інформації, які дозволяють відокремити достовірні факти від дезінформації, маніпуляцій та фейків, що заповнили інформаційний простір. Успішність журналістського розслідування визначається не лише повнотою

зібраної інформації, але й рівнем її достовірності, обґрунтованості висновків та переконливості аргументації.

Методологічний арсенал журналістики розслідувань продовжує розвиватися, відповідаючи на нові виклики інформаційного суспільства та враховуючи можливості сучасних технологій. Традиційні методи збору інформації та роботи з джерелами не втрачають своєї актуальності, проте їх застосування збагачується новими технологічними інструментами та підходами. Робота з документами доповнюється методами аналізу великих даних, інтерв'ювання – технологіями дистанційної комунікації, спостереження – інструментами геолокації та візуалізації даних.

2.2. Правові та етичні аспекти проведення журналістських розслідувань

Правове регулювання журналістських розслідувань в Україні ґрунтується на конституційних нормах свободи слова та інформаційної діяльності, що забезпечує журналістам можливість проводити розслідування суспільно важливих проблем. Законодавча база включає положення Закону України "Про медіа", який встановлює правовий статус журналістів-розслідувачів та гарантує їм доступ до офіційної інформації. Журналістські розслідування характеризуються специфічним правовим статусом, що передбачає розширені можливості доступу до інформації порівняно зі звичайними громадянами, але водночас накладає відповідальність за достовірність опублікованих матеріалів. Варто зазначити, що нормативно-правова база проведення журналістських розслідувань потребує постійного вдосконалення через появу нових форм інформаційної діяльності та цифрових технологій збору даних. Яскравим прикладом обмеження правових можливостей журналістів-розслідувачів стали події 2021 року, коли доступ до певних державних реєстрів було ускладнено, що створило перешкоди для резонансного розслідування про оборудки в оборонній сфері.

Етичні норми у журналістських розслідуваннях виступають фундаментальним регулятором професійної діяльності, забезпечуючи баланс між суспільним інтересом та правами фігурантів розслідувань. Принципи журналістської етики включають неупередженість, об'єктивність, повагу до права

на приватність та презумпцію невинуватості . Журналіст-розслідувач зобов'язаний дотримуватися етичного кодексу, який забороняє використання маніпулятивних технік, приховане записування без вагомих суспільних підстав, розголошення конфіденційної інформації без згоди джерел. Дотримання етичних норм у розслідуваннях вимагає від журналіста постійної внутрішньої рефлексії щодо методів збору інформації та їх відповідності професійним стандартам. Наприклад, у 2023 році журналісти проєкту "Схеми" зіткнулися з етичною дилемою щодо публікації матеріалів про корупційні схеми в медичній сфері, що містили персональні дані пацієнтів, вирішивши оприлюднити інформацію після ретельного редагування чутливих даних.

Правові підстави для проведення журналістських розслідувань в Україні

Нормативно-правовий акт	Ключові положення щодо журналістських розслідувань	Практичне значення для журналістів-розслідувачів
Конституція України	Гарантія свободи слова та інформаційної діяльності	Фундаментальна правова основа для проведення розслідувань
Закон України "Про медіа"	Визначення статусу журналіста, права та обов'язки	Регламентація професійної діяльності та захист журналістів
Закон України "Про доступ до публічної інформації"	Механізми отримання інформації від державних органів	Інструмент для отримання офіційних даних та документів
Закон України "Про інформацію"	Регулювання інформаційних відносин	Визначення меж використання та поширення інформації
Кримінальний кодекс України	Відповідальність за перешкоджання журналістській діяльності	Захист від незаконного втручання у професійну діяльність

Баланс між приватністю та суспільним інтересом виступає одним із найважливіших принципів проведення журналістських розслідувань у демократичному суспільстві. Правова доктрина та етичні стандарти передбачають, що втручання у приватне життя допустиме лише за наявності переважаючого суспільного інтересу – загрози здоров'ю чи безпеці громадян, зловживання владою, корупції, порушення прав людини . Оцінка суспільного інтересу потребує зваженого аналізу потенційної суспільної користі від розкриття інформації та можливої шкоди для приватності особи. Журналіст зобов'язаний розкривати лише ті аспекти приватного життя, які безпосередньо пов'язані з предметом розслідування та мають

Етичні принципи в журналістських розслідуваннях

Етичний принцип	Зміст принципу	Приклад застосування у практиці
Точність та достовірність	Ретельна перевірка фактів, документальне підтвердження тверджень	Розслідування "Наші гроші" про корупцію в енергетиці із документальним підтвердженням кожного твердження
Об'єктивність та неупередженість	Збалансоване представлення позицій усіх сторін	Розслідування VINUS.info про корупцію у військовій сфері з отриманням коментарів усіх залучених сторін
Повага до приватності	Обмеження втручання в особисте життя рамками суспільного інтересу	Розслідування "Схем" про елітну нерухомість чиновників без розкриття особистих сімейних подробиць
Захист джерел інформації	Забезпечення анонімності інформаторів	Розслідування "Дзеркало тижня" про контрабанду з використанням тільки псевдонімів для інформаторів
Мінімізація шкоди	Уникнення невинуватної шкоди репутації або безпеці осіб	Розслідування "Української правди" про порушення в адопції з ретельним приховуванням особистостей дітей

Захист журналістських джерел, заборона цензури, спеціальні процедури розслідування злочинів проти журналістів виступають додатковими гарантіями їхньої безпеки. Важливим механізмом захисту є судова практика щодо стратегічних позовів проти журналістів (SLAPP), які мають на меті припинення розслідувань через фінансовий та психологічний тиск.

Міжнародні стандарти журналістських розслідувань формують глобальний етичний та правовий контекст для діяльності розслідувальних медіа в Україні. Ключовими міжнародними документами виступають Міжнародний кодекс етики журналістів, Резолюція ПАРЕ про захист журналістських джерел, Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи щодо журналістики в цифрову епоху. Основні міжнародні стандарти включають повагу до істини, захист конфіденційності джерел, баланс між свободою інформації та іншими правами, професійну солідарність та редакційну незалежність. Глобальна мережа журналістів-розслідувачів сприяє поширенню кращих практик та стандартів через міжнародні колаборації, навчальні програми, спільні трансграничні розслідування.

Редакційна політика медіа щодо журналістських розслідувань встановлює внутрішні стандарти та процедури, що забезпечують правову та етичну

відповідність матеріалів. Основні елементи редакційної політики включають процедури перевірки фактів, вимоги до документального підтвердження тверджень, правила надання можливості відповіді фігурантам розслідувань, критерії суспільного інтересу . У провідних розслідувальних медіа запроваджені багаторівневі системи редакційного контролю, що включають обов'язкову перевірку юристами, етичним редактором та фактчекером перед публікацією. Прозорість редакційної політики через публічне декларування стандартів та критеріїв відбору тем підвищує довіру аудиторії до журналістських розслідувань.

Цифрова безпека в журналістських розслідуваннях набуває особливої актуальності в умовах зростання кіберзагроз та використання високотехнологічних методів стеження. Правові та етичні аспекти цифрової безпеки включають захист електронного листування з джерелами, шифрування даних розслідування, безпечну комунікацію з інформаторами, захист від хакерських атак. Сучасні журналісти-розслідувачі зобов'язані володіти навичками цифрової гігієни, використовувати захищені канали зв'язку, регулярно оновлювати методи захисту відповідно до еволюції загроз. Важливим компонентом цифрової безпеки виступає правова обізнаність щодо можливостей законного доступу правоохоронних органів до електронних комунікацій та способів легального захисту цифрових даних.

Правова відповідальність журналістів-розслідувачів за поширення недостовірної інформації або порушення прав осіб регулюється цивільним, адміністративним та кримінальним законодавством. Основними видами юридичної відповідальності виступають цивільно-правова відповідальність за поширення недостовірної інформації, порушення приватності, заподіяння моральної шкоди та кримінальна відповідальність заклеп у особливо тяжких випадках . Фактори, що впливають на судову оцінку дій журналістів, включають наявність суспільного інтересу, виконання журналістом професійних обов'язків, ретельність перевірки фактів, надання можливості відповіді фігурантам розслідування. Важливим механізмом запобігання правовій відповідальності виступає належне документування всіх етапів розслідування, збереження доказів достовірності інформації, консультації з юристами перед публікацією.

Етичне висвітлення вразливих груп та чутливих тем у журналістських розслідуваннях вимагає особливої уваги до потенційних негативних наслідків публікацій. Журналісти-розслідувачі повинні дотримуватися підвищених етичних стандартів при висвітленні тем, пов'язаних з дітьми, жертвами насильства, біженцями, національними меншинами, людьми з особливими потребами. Особливої ваги набуває врахування культурного контексту та соціальних стереотипів, що можуть вплинути на сприйняття розслідування аудиторією.

Трансформація правових та етичних засад журналістських розслідувань відбувається під впливом розвитку цифрових технологій, глобалізації медіапростору та зміни суспільних очікувань. Сучасні тенденції включають посилення правового регулювання використання даних з відкритих джерел, розробку етичних стандартів застосування штучного інтелекту в аналізі даних, адаптацію концепції захисту джерел до реалій цифрової комунікації. Розвиток транскордонних розслідувань призводить до необхідності гармонізації правових підходів різних юрисдикцій та створення універсальних етичних кодексів для міжнародних журналістських колаборацій. Важливим фактором трансформації стає підвищення прозорості методології розслідувань через публічне декларування джерел та методів отримання інформації.

2.3. Аналіз результативності традиційних методів журналістських розслідувань на прикладі резонансних матеріалів

Традиційні методи журналістських розслідувань продовжують відігравати ключову роль у виявленні суспільно значущих проблем та оприлюдненні прихованої інформації. Журналістське розслідування як окремий напрям діяльності вимагає системного підходу до збирання, аналізу та перевірки даних для формування повної картини досліджуваних подій чи явищ. Фундаментальною характеристикою традиційних методів є глибоке опрацювання документальних джерел, безпосередня комунікація з учасниками подій та очевидцями, аналіз офіційних даних та моніторинг відкритих джерел. Прикметно, що ефективність таких методів підтверджується численними резонансними публікаціями, які

викликали суспільний резонанс та спричинили конкретні зміни у законодавчій, правоохоронній та адміністративній сферах.

Результативність традиційних методів журналістських розслідувань

Метод	Функціональні переваги	Приклад ефективного застосування	Суспільний вплив
Документальний	Можливість виявлення фактів через аналіз та порівняння документів	Розслідування "Схем" про незадекларовану нерухомість високопосадовців	Відкриття кримінальних проваджень та звільнення з посад
Інтерв'ювання	Отримання унікальної інформації від безпосередніх учасників подій	Розслідування "Наші гроші" про корупцію в оборонному секторі	Системні перевірки оборонних підприємств та переформатування системи закупівель
Спостереження	Фіксація фактичних порушень та системних практик	Розслідування про нелегальний гральний бізнес "Слідства.Інфо"	Закриття мережі нелегальних закладів та зміни в системі ліцензування
Експеримент	Наочна демонстрація порушень та зловживань	Журналістський експеримент "Схем" щодо корупції в медичних закладах	Кадрові зміни в керівництві медичних закладів
Робота з інформаторами	Доступ до закритої інформації з внутрішніх джерел	Розслідування "Бігус.Інфо" про корупцію на митниці	Зміни в системі митного контролю та кримінальні провадження

Метод перехресної перевірки інформації демонструє високу результативність при розкритті складних схем із залученням різних суб'єктів. Журналісти видання "Дзеркало тижня" у розслідуванні про контрабандні схеми на західному кордоні України використовували метод тріангуляції даних, перевіряючи інформацію через три незалежні джерела. Вони зіставляли офіційну митну статистику з даними країн-імпортерів, інформацією від інсайдерів та результатами власних спостережень. Така методика дозволила встановити системний характер порушень та оцінити їх масштаб, що було б неможливо при використанні лише одного джерела інформації. Публікація призвела до масштабної ротації кадрів у митних органах та перегляду процедур митного контролю, що підтверджує ефективність традиційних методів перехресної перевірки інформації.

Прихована журналістська робота під виглядом звичайних клієнтів чи працівників залишається дієвим методом для розкриття порушень у сфері обслуговування. Прикладом результативності цього методу є розслідування журналістів "Громадського" про корупційні схеми при видачі водійських посвідчень. Журналісти під виглядом звичайних претендентів на отримання прав задокументували систему хабарів та неофіційних платежів. Практичним результатом публікації стало відсторонення від роботи посадових осіб сервісного центру МВС та реформування процедури складання іспитів на отримання водійських прав. Цінність цього методу полягає у можливості фіксувати порушення в їх природному середовищі, що забезпечує високу доказовість журналістських матеріалів.

Метод аналізу публічних декларацій та реєстрів демонструє стабільно високу результативність як інструмент антикорупційних розслідувань. Розслідування "Радіо Свобода" про необґрунтовані статки очільників правоохоронних органів базувалося на комплексному аналізі електронних декларацій та порівнянні задекларованих доходів із фактичним способом життя. Журналісти виявили численні випадки, коли офіційні доходи не відповідали наявним активам, включаючи нерухомість, транспортні засоби та предмети розкоші. Публікація спричинила офіційну перевірку декларацій національним агентством з питань запобігання корупції та подальші розслідування. Цей приклад підтверджує, що традиційний аналіз публічної інформації залишається потужним інструментом у викритті корупції навіть у цифрову епоху [51].

Метод журналістських запитів до державних органів як традиційний інструмент збору інформації демонструє змінну результативність залежно від сфери розслідування. Показовим прикладом ефективного використання цього методу є розслідування видання "Наші гроші" щодо тендерних зловживань у сфері будівництва доріг. Журналісти направили десятки запитів до розпорядників бюджетних коштів, отримавши документацію про проведені тендери, технічні вимоги та результати виконання робіт. Аналіз цих документів виявив системні порушення при проведенні тендерів, завищення вартості робіт та фіктивну

конкуренцію між пов'язаними компаніями. Публікація призвела до перевірок Антимонопольного комітету та перегляду результатів кількох великих тендерів, що підтверджує дієвість цього традиційного методу.

Метод аналізу відкритих даних як традиційний інструмент журналістських розслідувань демонструє високу результативність у виявленні прихованих зв'язків між суб'єктами. Розслідування "Слідства.Інфо" про схеми при державних закупівлях медичного обладнання базувалося на аналізі відкритих даних системи ProZorro та єдиного державного реєстру юридичних осіб. Журналісти виявили мережу пов'язаних компаній, які формально конкурували між собою на тендерах, але фактично належали одним і тим самим бенефіціарам. Такий аналіз дозволив встановити системний характер змов під час тендерів та оцінити масштаб зловживань. Результатом публікації стало відкриття антимонопольним комітетом справ про порушення конкуренції та скасування результатів кількох великих тендерів.

Метод моніторингу соціальних мереж як адаптований традиційний інструмент демонструє зростаючу результативність у цифрову епоху. Розслідування журналістів "Української правди" про організовані мережі інтернет-тролів базувалося на систематичному моніторингу активності в соціальних мережах. Журналісти відстежували акаунти, які поширювали дезінформацію, аналізували їхні зв'язки та час активності, що дозволило встановити координацію дій та потенційних замовників кампаній з дезінформації. Цей приклад демонструє, як традиційний метод моніторингу адаптується до цифрового середовища, зберігаючи свою ефективність. Публікація привернула увагу до проблеми організованих дезінформаційних кампаній та сприяла розробці методик протидії таким явищам.

Метод порівняльного аналізу як традиційний інструмент журналістських розслідувань демонструє високу результативність при виявленні прихованих схем. Розслідування видання "The Kyiv Independent" про схеми в енергетичному секторі базувалося на порівняльному аналізі тарифів, обсягів постачання та фінансових результатів енергетичних компаній. Журналісти порівняли офіційні дані про

ціноутворення з реальними витратами на виробництво енергії, що дозволило виявити необґрунтоване завищення тарифів та механізми виведення коштів. Такий аналіз став можливим завдяки методичному порівнянню показників за різні періоди та в різних регіонах.

Традиційний метод журналістських розслідувань, що поєднує різні техніки збору інформації, демонструє найвищу результативність. Розслідування "Дзеркала тижня" про корупцію у великих інфраструктурних проектах поєднувало аналіз документів, роботу з інформаторами, експертні інтерв'ю та польові дослідження. Журналісти не лише аналізували офіційні документи, але й відвідували об'єкти будівництва, спілкувалися з експертами та місцевими мешканцями, що дозволило створити повну картину порушень. Такий комплексний підхід забезпечив високу доказовість матеріалу та широкий суспільний резонанс. Результатом публікації стало відкриття кримінальних проваджень та перегляд державних контрактів на будівництво.

Висновки до 2 розділу

Традиційні методи журналістських розслідувань — робота з документами, інтерв'ювання, спостереження та взаємодія з інсайдерами — залишаються основою якісних розслідувань. Вони забезпечують прямий контакт із джерелами, перевірку даних і формування цілісної картини. Правові механізми доступу до інформації та захист джерел, разом з етичними принципами (точність, об'єктивність, "не нашкодь") створюють професійні стандарти, що забезпечують довіру суспільства.

Аналіз резонансних розслідувань підтверджує ефективність традиційних методів у виявленні важливих проблем і впливі на зміни. Попри трансформації, викликані цифровими технологіями, традиційні інструменти зберігають значення, інтегруючись із новітніми підходами (дата-журналістика, OSINT, крос-медійність), формуючи сучасну методологію журналістських розслідувань.

РОЗДІЛ 3. ПЕРЕВАГА ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЖУРНАЛІСТИЦІ РОЗСЛІДУВАНЬ: ПОШКОДЖЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ МІСТА МАРІУПОЛЬ СТАНОМ НА 2022 РІК(ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА).

3.1. Використання традиційних методів у проведенні розслідування

У контексті сучасної наукової парадигми інформаційного суспільства журналістика розслідувань зазнає радикальної трансформації під впливом дигіталізації дослідницьких процесів та впровадження інноваційних методологічних підходів. Особливої актуальності набуває використання цифрових технологій у документуванні наслідків збройної агресії Російської Федерації проти України, зокрема в умовах неможливості фізичного доступу до окупованих територій. Але традиційні методи дослідження залишаються актуальними, оскільки забезпечують достовірність, незалежність від цифрових ресурсів, збереження історичної пам'яті та юридичну цінність, особливо в умовах війни та обмеженого доступу до технологій. Для визначення ефективнішого метода розслідування було взято тему бомбардування міста Маріуполь станом на 2022 рік.

Маріуполь, розташований на південному сході України, став одним із найбільш постраждалих міст під час повномасштабного вторгнення Росії в 2022 році.

Масовані обстріли, авіаудари та артилерійські обстріли призвели до значних руйнувань інфраструктури міста. Перший приклад та аналіз базується на традиційних методах дослідження.

Для оцінки пошкоджень використовувалися наступні традиційні методи:

- Польові спостереження: безпосередній огляд пошкоджених об'єктів, фіксація пошкоджень за допомогою фотографій та описів.

- Інтерв'ювання місцевих жителів: збір свідчень від мешканців щодо характеру та масштабу руйнувань.

- Аналіз архівних матеріалів: вивчення попередніх карт та планів міста для порівняння до та після бойових дій.

- Порівняльний аналіз: зіставлення даних з інших міст, що зазнали подібних руйнувань, для оцінки масштабів пошкоджень.

Результати кількісного аналізу демонструють масштабність руйнувань міської інфраструктури внаслідок бойових дій.

Диференційований аналіз структурних пошкоджень об'єктів нерухомості в центральній частині Маріуполя внаслідок бойових дій за допомогою традиційних методів (станом на 2022)

Тип архітектури	Кількість пошкоджень	Відсотковий показник пошкоджень	Метод фіксації пошкоджень
Багатоквартирні будинки	378 з 477	79%	Польові спостереження
Одноповерхові будинки	2286 з 5673	40%	Інтерв'ювання місцевих жителів, Аналіз архівних матеріалів
Загальний показник	2664 з 6150	59%	Комбінований аналіз

3.2. Цифрові верифікації інформації та перевірки фактів у розслідуванні

Другий приклад та аналіз базується на цифрових методах . Для проведення дослідження що до руйнування надихає робота Human Rights Watch, співпрацюючи з Truth Hounds і SITU Research, які намагалися документувати руйнування та людські втрати у Маріуполі. . Те, що сталося в Маріуполі, важко описати словами. Місто було піддано жорстоким атакам, і жоден журналіст не міг потрапити на територію без серйозної загрози для життя. Проте 100% результат можна отримати за допомогою цифрових технологій.

Що ж саме для цього потрібно?

-Першим компонентом методології стало застосування супутникових знімків високої роздільної здатності, які уможливили первинну оцінку структурних пошкоджень через порівняльний аналіз зображень до та після початку військових дій (Maxar Technologies, Google Earth);

-Другим методологічним компонентом стало використання технологій OSINT (Open Source Intelligence) для систематизації та верифікації візуальних матеріалів із соціальних мереж. Джерельна база включала дані з каналу Telegram "MariupolNow", де публікувалися геолокалізовані матеріали, локальних комунікаційних каналів мешканців багатоквартирних будинків та вуличних спільнот(Telegram, YouTube);

-Третім методологічним компонентом визначено процес геолокації, що передбачав верифікацію автентичності зібраних матеріалів шляхом співставлення топографічних елементів та архітектурних особливостей зображень із супутниковими знімками(Супутникові карти, Google Earth);

-Четвертим компонентом методології слугувало проведення дистанційних інтерв'ю з респондентами, переважно внутрішньо переміщеними особами з Маріуполя(опитування свідків);

Результат аналізу структурних пошкоджень об'єктів нерухомості в центральній частині Маріуполя внаслідок бойових дій за допомогою цифрових технологій (станом на 2022)

Тип архітектури	Кількість пошкоджень	Відсотковий показник пошкоджень	Метод фіксації пошкоджень
Багатоквартирні будинки	443 з 477	93%	Аналіз супутникових знімків та візуальних матеріалів
Одноповерхові будинки	2673 з 5673	47%	Переважно супутникові знімки
Загальний показник	3116 з 6150	70%	Комбінований аналіз

Висновки до 3 розділу

Цифрові технології дуже ефективно стимулюють таку журналістику, особливо коли є обмеження на пересування в зонах конфлікту та неможливий доступ до місць подій. Маріуполь є ключовим доказом того, що супутникові знімки високої роздільної здатності, OSINT-технології та геолокація можуть бути такими вирішальними для перевірки інформації про руйнування та жертви. Ця інша методологія дає змогу отримати швидкі приблизні оцінки реального масштабу пошкодження інфраструктури та задокументувати факти в таких ситуаціях, коли присутність на місці події практично неможлива. Проте, водночас, слід мати на увазі, що навіть сьогодні традиційні методи розслідування – спостереження на місцях та опитування свідків – аналіз архівів – мають однакову життєдіяльність, оскільки деякі фрагменти неможливо реконструювати з цифрових джерел: ті, що пов'язані з довідковою інформацією та глибиною дослідження.

Таким чином, цифрові технології не лише спрощують процес розслідування, але й забезпечують вищу точність і достовірність зібраних даних, що робить їх незамінними в умовах сучасних конфліктів.

В загальному сенсі сучасна журналістика розслідувань переживає фундаментальну трансформацію під впливом технологічних інновацій, що відкривають нові можливості для збору, обробки та представлення інформації. Журналісти-розслідувачі сьогодні отримують доступ до інструментів, що дозволяють викривати злочини та порушення, які раніше залишалися прихованими через технічні обмеження традиційних методів. Цифрові технології змінюють не лише процес проведення розслідувань, але й впливають на формат їх представлення, способи поширення та взаємодію з аудиторією. Використання великих масивів даних, штучного інтелекту та інших сучасних технологій створює підґрунтя для нової ери журналістських розслідувань з вищим рівнем доказовості та суспільного впливу.

Перспективні технології та їх застосування в журналістиці розслідувань

Технологія	Приклад застосування	Вплив на журналістику розслідувань
Штучний інтелект	Аналіз декларацій чиновників ("Слідство.Інфо")	Автоматизація пошуку невідповідностей між задекларованими статками та реальним майном
OSINT-технології	Розслідування воєнних злочинів ("Схеми")	Документування злочинів без безпосереднього доступу до місця подій
Блокчейн	Захист джерел ("Бігус.Інфо")	Забезпечення анонімності інформаторів та незмінності доказової бази
Дрони	Моніторинг екологічних катастроф ("Наші гроші")	Отримання візуальних доказів у важкодоступних місцях
VR/AR	Реконструкція місць злочинів ("Донбас. Реаліі")	Посилення емоційного впливу та доказовості матеріалів

Технології захисту журналістів та їхніх джерел набувають критичного значення в умовах зростання тиску на незалежні медіа. Шифрування даних, захищені канали зв'язку, анонімні платформи для обміну інформацією стають необхідними інструментами для безпечної роботи. Технології розподіленого зберігання даних зменшують ризик втрати інформації внаслідок фізичного доступу до серверів чи обладнання журналістів. Редакція "Kyiv Post" після спроб тиску створила розподілену систему зберігання матеріалів розслідувань на серверах у різних країнах, що унеможливило знищення зібраних доказів. Системи раннього попередження про потенційні загрози та кібератаки дозволяють журналістам вчасно реагувати на спроби зламу та викрадення даних .

ВИСНОВКИ

Дослідження трансформації журналістики розслідувань в умовах цифровізації дозволило глибше зрозуміти її суть, методи та перспективи. Журналістика розслідувань — це аналітичний жанр, орієнтований на викриття суспільно значущих фактів, зловживань і корупції, з особливою роллю у демократичних суспільствах.

Аналіз історії показав еволюцію жанру: від "макрейкерів" і Вотергейтського скандалу до сучасних глобальних проєктів — Panama Papers, Pandora Papers. В Україні розвиток активізувався після Помаранчевої революції та Революції Гідності, з ключовими проєктами — "Схеми", "Слідство.Інфо", "Наші гроші".

Традиційні методи (робота з джерелами, інтерв'ю, перевірка фактів) залишаються актуальними, але доповнюються цифровими інструментами: аналізом баз даних, OSINT, геолокацією, моніторингом соцмереж. У центрі залишається принцип верифікації та перехресної перевірки.

Цифрові технології значно розширили можливості журналістів. Із допомогою дата-журналістики, big data, ШІ та блокчейну журналісти можуть викривати складні схеми. Глобалізація сприяє міжнародним проєктам, а цифрова безпека та етика набувають вирішального значення.

Перспективи пов'язані з подальшим впровадженням ШІ, AR/VR, блокчейну, розвитком громадянської журналістики, кіберзахисту та нових моделей фінансування. У центрі трансформації — пошук балансу між традиційними цінностями та інноваціями, що забезпечують ефективність, незалежність та довіру.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [illegible]

<https://zmina.info/articles/ukrayinskij-zhurnalistyctreba-perestaty-kompleksuvaty> (дата звернення: 18.04.2025).

- Барковська Ю. Реформування друкованих ЗМІ: перші результати та перспективи. Український інформаційний простір. 2019. № 1(3). С. 232–246. URL: <https://doi.org/10.31866/2616> HYPERLINK
"<https://doi.org/10.31866/2616%E2%80%93937948.3.2019.171379>" HYPERLINK
"<https://doi.org/10.31866/2616%E2%80%93937948.3.2019.171379>" HYPERLINK
"<https://doi.org/10.31866/2616%E2%80%93937948.3.2019.171379>"– HYPERLINK
"<https://doi.org/10.31866/2616%E2%80%93937948.3.2019.171379>" HYPERLINK
"<https://doi.org/10.31866/2616%E2%80%93937948.3.2019.171379>" HYPERLINK
"<https://doi.org/10.31866/2616%E2%80%93937948.3.2019.171379>"948.3.2019.171379

(дата звернення: 18.04.2025).

- Безбородько Ю. О. Роль української правозахисної журналістики у російсько-українській війні. 2024. URL: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/handle/123456789/6367> (дата звернення: 18.04.2025).

- Безверхня Ю. В. Інформаційний вплив як результат кросмедійної стратегії. 2024. URL: http://212.1.86.13/jspui/bitstream/123456789/6368/1/2023_Bezverhnya_061_Bak.docx.pdf (дата звернення: 18.04.2025).

- Бенда А. Д. Формування та реалізація державної політики в культурній сфері у воєнній та поствоєнній Україні. URL: <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/handle/12345/19966> (дата звернення: 18.04.2025).

- Біловус Л. І., Яблонська Н. М. Невербальна реклама в системі соціальних комунікацій. Інформація та соціальні комунікації сучасного світу: тренди глобалізації : збірник матеріалів міжнародного круглого столу, м. Київ, 12 травня 2021 р. Київ : Державний університет телекомунікацій, 2021. С. 6–8.

- Бречко А., Китиченко Т., Проскура О. Інформаційна культура та інфомедійна грамотність учасників освітнього процесу. Про. Безпеку. 2023. С. 221.

- Vasilenko M. Журналістське розслідування в умовах воєнного стану. Межі аналітики. Communications and Communicative Technologies. 2023. № 23. С. 149-155.

- Вимоги Єврокомісії щодо медіа: в ОП заявили, що не бачать підстав закривати телемарафон. Espresso.tv. 10 листопада 2023. URL: <https://espresso.tv/vimogi-evrokomisii-shchodo-media-v-op-zayavili-shcho-ne-bachat-pidstav-zakrivati-telemarafon> (дата звернення: 18.04.2025).

- Всесвітній індекс свободи преси 2023 року: загроза індустрії симулякрів. Детектор медіа. 3 травня 2023. URL: <https://detector.media/infospace/article/210803/2023> HYPERLINK

["https://detector.media/infospace/article/210803/2023%E2%80%93%E2%80%93-vsesvitniy-indeks-svobody-presy-2023-roku-zagroza-industrii-symulyakriv/"](https://detector.media/infospace/article/210803/2023%E2%80%93%E2%80%93-vsesvitniy-indeks-svobody-presy-2023-roku-zagroza-industrii-symulyakriv/)

[HYPERLINK](#)

["https://detector.media/infospace/article/210803/2023%E2%80%93%E2%80%93-vsesvitniy-indeks-svobody-presy-2023-roku-zagroza-industrii-symulyakriv/"](https://detector.media/infospace/article/210803/2023%E2%80%93%E2%80%93-vsesvitniy-indeks-svobody-presy-2023-roku-zagroza-industrii-symulyakriv/)

[HYPERLINK](#)

["https://detector.media/infospace/article/210803/2023%E2%80%93%E2%80%93-vsesvitniy-indeks-svobody-presy-2023-roku-zagroza-industrii-symulyakriv/"](https://detector.media/infospace/article/210803/2023%E2%80%93%E2%80%93-vsesvitniy-indeks-svobody-presy-2023-roku-zagroza-industrii-symulyakriv/)

[HYPERLINK](#)

["https://detector.media/infospace/article/210803/2023%E2%80%93%E2%80%93-vsesvitniy-indeks-svobody-presy-2023-roku-zagroza-industrii-symulyakriv/"](https://detector.media/infospace/article/210803/2023%E2%80%93%E2%80%93-vsesvitniy-indeks-svobody-presy-2023-roku-zagroza-industrii-symulyakriv/)

[HYPERLINK](#)

["https://detector.media/infospace/article/210803/2023%E2%80%93%E2%80%93-vsesvitniy-indeks-svobody-presy-2023-roku-zagroza-industrii-symulyakriv/"](https://detector.media/infospace/article/210803/2023%E2%80%93%E2%80%93-vsesvitniy-indeks-svobody-presy-2023-roku-zagroza-industrii-symulyakriv/)

[HYPERLINK](#)

["https://detector.media/infospace/article/210803/2023%E2%80%93%E2%80%93-vsesvitniy-indeks-svobody-presy-2023-roku-zagroza-industrii-symulyakriv/"](https://detector.media/infospace/article/210803/2023%E2%80%93%E2%80%93-vsesvitniy-indeks-svobody-presy-2023-roku-zagroza-industrii-symulyakriv/)

[HYPERLINK](#)

["https://detector.media/infospace/article/210803/2023%E2%80%93%E2%80%93-vsesvitniy-indeks-svobody-presy-2023-roku-zagroza-industrii-symulyakriv/"](https://detector.media/infospace/article/210803/2023%E2%80%93%E2%80%93-vsesvitniy-indeks-svobody-presy-2023-roku-zagroza-industrii-symulyakriv/)

HYPERLINK

["https://detector.media/infospace/article/210803/2023%E2%80%93%E2%80%93vsesvitniy-indeks-svobody-presy-2023-roku-zagroza-industrii-symulyakriv/"](https://detector.media/infospace/article/210803/2023%E2%80%93%E2%80%93vsesvitniy-indeks-svobody-presy-2023-roku-zagroza-industrii-symulyakriv/)

HYPERLINK

["https://detector.media/infospace/article/210803/2023%E2%80%93%E2%80%93vsesvitniy-indeks-svobody-presy-2023-roku-zagroza-industrii-symulyakriv/"](https://detector.media/infospace/article/210803/2023%E2%80%93%E2%80%93vsesvitniy-indeks-svobody-presy-2023-roku-zagroza-industrii-symulyakriv/)–

HYPERLINK

["https://detector.media/infospace/article/210803/2023%E2%80%93%E2%80%93vsesvitniy-indeks-svobody-presy-2023-roku-zagroza-industrii-symulyakriv/"](https://detector.media/infospace/article/210803/2023%E2%80%93%E2%80%93vsesvitniy-indeks-svobody-presy-2023-roku-zagroza-industrii-symulyakriv/)

HYPERLINK

["https://detector.media/infospace/article/210803/2023%E2%80%93%E2%80%93vsesvitniy-indeks-svobody-presy-2023-roku-zagroza-industrii-symulyakriv/"](https://detector.media/infospace/article/210803/2023%E2%80%93%E2%80%93vsesvitniy-indeks-svobody-presy-2023-roku-zagroza-industrii-symulyakriv/)

HYPERLINK

["https://detector.media/infospace/article/210803/2023%E2%80%93%E2%80%93vsesvitniy-indeks-svobody-presy-2023-roku-zagroza-industrii-symulyakriv/"](https://detector.media/infospace/article/210803/2023%E2%80%93%E2%80%93vsesvitniy-indeks-svobody-presy-2023-roku-zagroza-industrii-symulyakriv/)03-

[vsesvitniy-indeks-svobody-presy-2023-roku-zagroza-industrii-symulyakriv/](https://detector.media/infospace/article/210803/2023%E2%80%93%E2%80%93vsesvitniy-indeks-svobody-presy-2023-roku-zagroza-industrii-symulyakriv/) (дата звернення: 18.04.2025).

- Гаврілова Л. Г., Воронова Н. С. Цифрова культура як феномен сучасного інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища. Засоби навчальної та науково-дослідної роботи. 2018. № 48. С. 21-34.

- Гарматій О., Онуфрив С. Соціальні мережі як джерело інформації у роботі журналіста. URL: <https://doi.org/0.23939/sjs2021.02.045> (дата звернення: 18.04.2025).

- Голубов О. Індекс свободи преси: Україна опустилася на одну позицію. Deutsche Welle. 20 квітня 2021. URL: <https://www.dw.com/uk/indeks-svobody-presy-ukraina-opustylasia-na-odnu-pozytsiiu/a-57259826> (дата звернення: 18.04.2025).

- Голук І. Л. Медіапропаганда як об'єкт філософії комунікації. URL: <https://dspace.nau.edu.ua/handle/NAU/63333> (дата звернення: 18.04.2025).

- Горова С. Особа в інформаційному суспільстві: виклики сьогодення. Київ : НБУ, 2021.

- Гороховський О., Мельникова-Курганова О., Мірошніченко П.,
Островська Н. Фактчекінг і медіаграмотність: словник термінів. К.: ГО «Центр
аналітики і розслідувань», 2020. 77 с. URL:
<https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi80/0060116.pdf> (дата звернення:
18.04.2025).
- Данько-Сліпцова А. Нові медіа: історія, типологія. Освіта регіону. 2020.
№ 2.
- Данькова Н. Як виживають газети і журнали під час війни. Сім історій із
різних кінців України. Детектор медіа. 28 травня 2022. URL:
[https://detector.media/rinok/article/199558/2022%E2%80%93%E2%80%93yak-](https://detector.media/rinok/article/199558/2022%E2%80%93%E2%80%93yak-vyzhyvayutgazety-i-zhurnaly-pid-chas-viyny-sim-istoriy-iz-riznykh-kintsiv-ukrainy/)
[vyzhyvayutgazety-i-zhurnaly-pid-chas-viyny-sim-istoriy-iz-riznykh-kintsiv-ukrainy/"](https://detector.media/rinok/article/199558/2022%E2%80%93%E2%80%93yak-vyzhyvayutgazety-i-zhurnaly-pid-chas-viyny-sim-istoriy-iz-riznykh-kintsiv-ukrainy/)
HYPERLINK
- "[https://detector.media/rinok/article/199558/2022%E2%80%93%E2%80%93yak-](https://detector.media/rinok/article/199558/2022%E2%80%93%E2%80%93yak-vyzhyvayutgazety-i-zhurnaly-pid-chas-viyny-sim-istoriy-iz-riznykh-kintsiv-ukrainy/)
[vyzhyvayutgazety-i-zhurnaly-pid-chas-viyny-sim-istoriy-iz-riznykh-kintsiv-ukrainy/"](https://detector.media/rinok/article/199558/2022%E2%80%93%E2%80%93yak-vyzhyvayutgazety-i-zhurnaly-pid-chas-viyny-sim-istoriy-iz-riznykh-kintsiv-ukrainy/)
HYPERLINK
- "[https://detector.media/rinok/article/199558/2022%E2%80%93%E2%80%93yak-](https://detector.media/rinok/article/199558/2022%E2%80%93%E2%80%93yak-vyzhyvayutgazety-i-zhurnaly-pid-chas-viyny-sim-istoriy-iz-riznykh-kintsiv-ukrainy/)
[vyzhyvayutgazety-i-zhurnaly-pid-chas-viyny-sim-istoriy-iz-riznykh-kintsiv-ukrainy/"](https://detector.media/rinok/article/199558/2022%E2%80%93%E2%80%93yak-vyzhyvayutgazety-i-zhurnaly-pid-chas-viyny-sim-istoriy-iz-riznykh-kintsiv-ukrainy/)
HYPERLINK
- "[https://detector.media/rinok/article/199558/2022%E2%80%93%E2%80%93yak-](https://detector.media/rinok/article/199558/2022%E2%80%93%E2%80%93yak-vyzhyvayutgazety-i-zhurnaly-pid-chas-viyny-sim-istoriy-iz-riznykh-kintsiv-ukrainy/)
[vyzhyvayutgazety-i-zhurnaly-pid-chas-viyny-sim-istoriy-iz-riznykh-kintsiv-ukrainy/"](https://detector.media/rinok/article/199558/2022%E2%80%93%E2%80%93yak-vyzhyvayutgazety-i-zhurnaly-pid-chas-viyny-sim-istoriy-iz-riznykh-kintsiv-ukrainy/)
HYPERLINK
- "[https://detector.media/rinok/article/199558/2022%E2%80%93%E2%80%93yak-](https://detector.media/rinok/article/199558/2022%E2%80%93%E2%80%93yak-vyzhyvayutgazety-i-zhurnaly-pid-chas-viyny-sim-istoriy-iz-riznykh-kintsiv-ukrainy/)
[vyzhyvayutgazety-i-zhurnaly-pid-chas-viyny-sim-istoriy-iz-riznykh-kintsiv-ukrainy/"](https://detector.media/rinok/article/199558/2022%E2%80%93%E2%80%93yak-vyzhyvayutgazety-i-zhurnaly-pid-chas-viyny-sim-istoriy-iz-riznykh-kintsiv-ukrainy/)
HYPERLINK
- "[https://detector.media/rinok/article/199558/2022%E2%80%93%E2%80%93yak-](https://detector.media/rinok/article/199558/2022%E2%80%93%E2%80%93yak-vyzhyvayutgazety-i-zhurnaly-pid-chas-viyny-sim-istoriy-iz-riznykh-kintsiv-ukrainy/)
[vyzhyvayutgazety-i-zhurnaly-pid-chas-viyny-sim-istoriy-iz-riznykh-kintsiv-ukrainy/"](https://detector.media/rinok/article/199558/2022%E2%80%93%E2%80%93yak-vyzhyvayutgazety-i-zhurnaly-pid-chas-viyny-sim-istoriy-iz-riznykh-kintsiv-ukrainy/)
HYPERLINK
- "[https://detector.media/rinok/article/199558/2022%E2%80%93%E2%80%93yak-](https://detector.media/rinok/article/199558/2022%E2%80%93%E2%80%93yak-vyzhyvayutgazety-i-zhurnaly-pid-chas-viyny-sim-istoriy-iz-riznykh-kintsiv-ukrainy/)
[vyzhyvayutgazety-i-zhurnaly-pid-chas-viyny-sim-istoriy-iz-riznykh-kintsiv-ukrainy/"](https://detector.media/rinok/article/199558/2022%E2%80%93%E2%80%93yak-vyzhyvayutgazety-i-zhurnaly-pid-chas-viyny-sim-istoriy-iz-riznykh-kintsiv-ukrainy/)
HYPERLINK
- "[https://detector.media/rinok/article/199558/2022%E2%80%93%E2%80%93yak-](https://detector.media/rinok/article/199558/2022%E2%80%93%E2%80%93yak-vyzhyvayutgazety-i-zhurnaly-pid-chas-viyny-sim-istoriy-iz-riznykh-kintsiv-ukrainy/)
[vyzhyvayutgazety-i-zhurnaly-pid-chas-viyny-sim-istoriy-iz-riznykh-kintsiv-ukrainy/"](https://detector.media/rinok/article/199558/2022%E2%80%93%E2%80%93yak-vyzhyvayutgazety-i-zhurnaly-pid-chas-viyny-sim-istoriy-iz-riznykh-kintsiv-ukrainy/)
HYPERLINK

HYPERLINK

["https://detector.media/rinok/article/199558/2022%E2%80%93%E2%80%93yak-vyzhyvayutgazety-i-zhurnaly-pid-chas-viyny-sim-istoriy-iz-riznykh-kintsiv-ukrainy/"](https://detector.media/rinok/article/199558/2022%E2%80%93%E2%80%93yak-vyzhyvayutgazety-i-zhurnaly-pid-chas-viyny-sim-istoriy-iz-riznykh-kintsiv-ukrainy/)

HYPERLINK

["https://detector.media/rinok/article/199558/2022%E2%80%93%E2%80%93yak-vyzhyvayutgazety-i-zhurnaly-pid-chas-viyny-sim-istoriy-iz-riznykh-kintsiv-ukrainy/"](https://detector.media/rinok/article/199558/2022%E2%80%93%E2%80%93yak-vyzhyvayutgazety-i-zhurnaly-pid-chas-viyny-sim-istoriy-iz-riznykh-kintsiv-ukrainy/)–

HYPERLINK

["https://detector.media/rinok/article/199558/2022%E2%80%93%E2%80%93yak-vyzhyvayutgazety-i-zhurnaly-pid-chas-viyny-sim-istoriy-iz-riznykh-kintsiv-ukrainy/"](https://detector.media/rinok/article/199558/2022%E2%80%93%E2%80%93yak-vyzhyvayutgazety-i-zhurnaly-pid-chas-viyny-sim-istoriy-iz-riznykh-kintsiv-ukrainy/)

HYPERLINK

["https://detector.media/rinok/article/199558/2022%E2%80%93%E2%80%93yak-vyzhyvayutgazety-i-zhurnaly-pid-chas-viyny-sim-istoriy-iz-riznykh-kintsiv-ukrainy/"](https://detector.media/rinok/article/199558/2022%E2%80%93%E2%80%93yak-vyzhyvayutgazety-i-zhurnaly-pid-chas-viyny-sim-istoriy-iz-riznykh-kintsiv-ukrainy/)

HYPERLINK

["https://detector.media/rinok/article/199558/2022%E2%80%93%E2%80%93yak-vyzhyvayutgazety-i-zhurnaly-pid-chas-viyny-sim-istoriy-iz-riznykh-kintsiv-ukrainy/"](https://detector.media/rinok/article/199558/2022%E2%80%93%E2%80%93yak-vyzhyvayutgazety-i-zhurnaly-pid-chas-viyny-sim-istoriy-iz-riznykh-kintsiv-ukrainy/)28-yak-vyzhyvayutgazety-i-zhurnaly-pid-chas-viyny-sim-istoriy-iz-riznykh-kintsiv-ukrainy/

(дата звернення: 18.04.2025).

- Денисенко В. Р. Технології цифрової комунікації в дипломатії ЄС: проблеми та перспективи. URL: <https://dspace.nau.edu.ua/handle/NAU/53952> (дата звернення: 18.04.2025).

- Довіра до телемарафону «Єдині новини» знизилася з 69% до 43%, — опитування КМІС. Espresso.tv. 28 грудня 2023. URL: <https://espresso.tv/dovira-do-telemarafonu-edini-novini-znizilasya-z-69-do-43-opituvannya-kmis> (дата звернення: 18.04.2025).

- Дорофейчук І. Закликаємо зберегти місцеві ТРК як надійні джерела інформації, — НСЖУ. Українські новини. 15 червня 2021. URL: <https://ukranews.com/ua/news/782412-regionalni-trk-potrebuyut-negajnogo-reaguvannya-z-boku-mediaregulyator> (дата звернення: 18.04.2025).

- Житарюк М. Теорії та моделі масової інформації. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2018.

- Журналістські стандарти під час війни нічим не відрізняються від стандартів часів миру – Куликов. Громадське радіо. URL: <https://hromadske.radio/project-news/zhurnalistski-standarty-pid-chasviyny-nichym-ne-vidriznyayutsya-vid-standartiv-chasiv-myru-kulykov> (дата звернення: 18.04.2025).

- Загалеви́ч В. Л., Марчак Т. А. Соціокультурні трансформації громадянського суспільства України. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/19705> (дата звернення: 18.04.2025).

- Златов І. І. Аналітична журналістика в інформаційному просторі інтернет-ЗМІ. 2023. URL:

<https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1> HYPERLINK

["https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y"](https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y) HYPERLINK

["https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1](https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1) HYPERLINK

["https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y"&](https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y) HYPERLINK

["https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y" isAllowed=y"](https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y) HYPERLINK

["https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y"](https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y) HYPERLINK

["https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1](https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1) HYPERLINK

["https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y"](https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y) HYPERLINK

["https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1](https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1) HYPERLINK

["https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y"&](https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y) HYPERLINK

["https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y"](https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

[uence=1&isAllowed=y](https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y)"isAllowed=y" HYPERLINK

["https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y"](https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y)& HYPERLINK

["https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y"](https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y) HYPERLINK

["https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1](https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1) HYPERLINK

["https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y"](https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y)& HYPERLINK

["https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y"](https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y)isAllowed=y" HYPERLINK

["https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y"](https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y)isAllowed=y" HYPERLINK

["https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y"](https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y) HYPERLINK

["https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1](https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1) HYPERLINK

["https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y"](https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y)& HYPERLINK

["https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y"](https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y)isAllowed=y" HYPERLINK

["https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y"](https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y)& HYPERLINK

["https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y"](https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y) HYPERLINK

["https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1](https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1) HYPERLINK

["https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y"](https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y)& HYPERLINK

["https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1](https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1) HYPERLINK

<https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y> HYPERLINK

<https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y> HYPERLINK

<https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1> HYPERLINK

<https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y> HYPERLINK

<https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1> HYPERLINK

[https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y"&](https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y) HYPERLINK

<https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y> HYPERLINK

[https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y"&](https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y) HYPERLINK

<https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y> HYPERLINK

<https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1> HYPERLINK

[https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y"&](https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y) HYPERLINK

<https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y> HYPERLINK

<https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y> HYPERLINK

<https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y> HYPERLINK

<https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1> HYPERLINK

<https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1> HYPERLINK

[uence=1&isAllowed=y"&
"https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y" isAllowed=y"](https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y) HYPERLINK
["https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y" isAllowed=y](https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/12689/Zlatov%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y) (дата звернення: 18.04.2025).

- Інтернет-журналістика як нова форма універсального мультимедіа. URL: mku.edu.ua (дата звернення: 18.04.2025).

- Ісайкіна О. Інформаційна культура в контексті розвитку сучасного медіапростору та мережових комунікацій. Society. Document. Communication. 2021. № 12. С. 171-190.

- Калітенко О. М. Громадянська журналістика як засіб реалізації права людини на інформацію. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/95f6aa40> (дата звернення: 18.04.2025).

- Кеда А., Коваль А., Синчак Б. Вплив соціальних мереж на журналістику. URL: <https://doi.org/0.32843/26635208.202.25.3> (дата звернення: 18.04.2025).

- Ковальова В. В. Місто в трансформаційних процесах сучасної культурної реальності. URL: <https://elib.nakkkim.edu.ua/handle/123456789/4867> (дата звернення: 18.04.2025).

- Кокарча Ю. А. Соціальні мережі як чинник політичного впливу в умовах розвитку демократичної політичної культури : дис. ... канд. політ. наук. Київ, 2020.

- Кононученко В. Інструменти журналістики під час війни: OSINT та GeoINT. 2024. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/items/a52a04ca-f978-47eb-bebb-10a6eba65320> (дата звернення: 18.04.2025).

- Коноплицький С. Соціальні аспекти комунікації в мережі Інтернет: феноменологічний аналіз. Київ, 2021.

- Kondrashova N. V. Проектна діяльність як метод управління культурною сферою: творчий та комунікативний потенціал. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2021. № 3. С. 61-66.

- Крос К. Медіакультура та медіаосвіта в епоху інформаційного суспільства. Київ : Академія, 2019.

- Кузнєцова Л. А. Соціокультурний потенціал інформаційних практик в Україні. URL: <https://elib.nakkkim.edu.ua/handle/123456789/1796> (дата звернення: 18.04.2025).

- Кузнєцова Т., Сопрун В. До проблеми відновлення культурних цінностей України: соціокультурні ініціативи. Інтегровані комунікації. 2023. № 2(16). С. 89-96.

- Кулик В. Дискурс українських медій: ідентичності, ідеології, владні стосунки. Київ : Критика, 2020.

- Левченко А. Справа не в Залужному. Коли політика чи особисті амбіції стають поперек дороги армії — бути біди. Zaxid-Net. 30 січня 2024. URL: https://zaxid.net/sprava_ne_v_zaluzhnomu_n1579070 (дата звернення: 18.04.2025).

- Лозко А. М. Соціальні мережі як один із способів популяризації української культури. URL: <https://dspace.nau.edu.ua/handle/NAU/56973> (дата звернення: 18.04.2025).

- Лозовенко Т. Українським ЗМІ довіряють близько половини українців — опитування. Українська правда. 23 жовтня 2023. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/10/26/7425820/> (дата звернення: 18.04.2025).

- Лунгол О. М. Роль кібергігієни у безпеці та розвитку українського суспільства. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/19720> (дата звернення: 18.04.2025).

- Мельник Р. Найстаріша газета Житомирщини припиняє роботу. Детектор медіа. 29 грудня 2023. URL: <https://detector.media/rinok/article/221195/2023>
[HYPERLINK](#)

- <https://detector.media/rinok/article/221195/2023%E2%80%93naystarisha-gazeta-zhytomyrshchyny-prypynyaie-robotu/> [HYPERLINK](#)

- <https://detector.media/rinok/article/221195/2023%E2%80%93naystarisha-gazeta-zhytomyrshchyny-prypynyaie-robotu/> [HYPERLINK](#)

- <https://detector.media/rinok/article/221195/2023%E2%80%93naystarisha-gazeta-zhytomyrshchyny-prypynyaie-robotu/>

["https://doi.org/10.31866/2616%E2%80%93937948.3.2019.171330"](https://doi.org/10.31866/2616%E2%80%93937948.3.2019.171330) HYPERLINK

(дата звернення: 18.04.2025).

- NV.ua. Методи інформаційної агресії Росії проти України: дезінформація та пропаганда. 2022. URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/rosiya-ukrajina-yak-pracyuye-psiologichna-viyna-kremlya-lavrov-novini-ukrajini-5020888.html> (дата звернення: 18.04.2025).

- Погорелов О. Війна та місцеві медіа: три важливі зміни. Детектор медіа. 24 червня 2022. URL: <https://detector.media/blogs/article/200428/2022-viynata-mistsevi-media-try-vazhlyvi-zminy/> HYPERLINK

[ta-mistsevi-media-try-vazhlyvi-zminy/"](#)– [HYPERLINK](#)

["https://detector.media/blogs/article/200428/2022%E2%80%93%E2%80%9324-viyna-ta-mistsevi-media-try-vazhlyvi-zminy/"](#) [HYPERLINK](#)

["https://detector.media/blogs/article/200428/2022%E2%80%93%E2%80%9324-viyna-ta-mistsevi-media-try-vazhlyvi-zminy/"](#) [HYPERLINK](#)

["https://detector.media/blogs/article/200428/2022%E2%80%93%E2%80%9324-viyna-ta-mistsevi-media-try-vazhlyvi-zminy/"06](#) [HYPERLINK](#)

["https://detector.media/blogs/article/200428/2022%E2%80%93%E2%80%9324-viyna-ta-mistsevi-media-try-vazhlyvi-zminy/"](#) [HYPERLINK](#)

["https://detector.media/blogs/article/200428/2022%E2%80%93%E2%80%9324-viyna-ta-mistsevi-media-try-vazhlyvi-zminy/"](#) [HYPERLINK](#)

["https://detector.media/blogs/article/200428/2022%E2%80%93%E2%80%9324-viyna-ta-mistsevi-media-try-vazhlyvi-zminy/"](#) [HYPERLINK](#)

["https://detector.media/blogs/article/200428/2022%E2%80%93%E2%80%9324-viyna-ta-mistsevi-media-try-vazhlyvi-zminy/"](#) [HYPERLINK](#)

["https://detector.media/blogs/article/200428/2022%E2%80%93%E2%80%9324-viyna-ta-mistsevi-media-try-vazhlyvi-zminy/"](#) [HYPERLINK](#)

["https://detector.media/blogs/article/200428/2022%E2%80%93%E2%80%9324-viyna-ta-mistsevi-media-try-vazhlyvi-zminy/"24-viyna-ta-mistsevi-media-try-vazhlyvi-zminy/](#)

(дата звернення: 18.04.2025).

- Потятиник Б. Медіа: ключі до розуміння. Львів : ПАІС, 2021.
- Пущенко П. Українське радіо скоротило час мовлення на Чернігівщині.

Інститут масової інформації. 8 лютого 2024. URL: <https://imi.org.ua/news/ukrayinske-radio-skorotylo-chas-movlennya-na-chernigivshhyni-i59061> (дата звернення: 18.04.2025).

- Радіо Свобода. Кібератаки та інформаційні війни: як Росія використовує сучасні технології у війні з Україною. 2023. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/rfe-rl-russia-finds-a-newway-to-spread-disinformation/3327639.html> (дата звернення: 18.04.2025).

- [illegible]

(дата

• Тимошик М. Від головного редактора. Український інформаційний простір. 2021. № 1(7). С. 7–9. URL: [https://doi.org/10.31866/2616%20%937948.1\(7\).2021.233735](https://doi.org/10.31866/2616%20%937948.1(7).2021.233735) HYPERLINK
["https://doi.org/10.31866/2616%20%937948.1\(7\).2021.233735"](https://doi.org/10.31866/2616%20%937948.1(7).2021.233735) HYPERLINK
["https://doi.org/10.31866/2616%20%937948.1\(7\).2021.233735"](https://doi.org/10.31866/2616%20%937948.1(7).2021.233735) HYPERLINK
["https://doi.org/10.31866/2616%20%937948.1\(7\).2021.233735"–](https://doi.org/10.31866/2616%20%937948.1(7).2021.233735) HYPERLINK
["https://doi.org/10.31866/2616%20%937948.1\(7\).2021.233735"](https://doi.org/10.31866/2616%20%937948.1(7).2021.233735) HYPERLINK
["https://doi.org/10.31866/2616%20%937948.1\(7\).2021.233735"](https://doi.org/10.31866/2616%20%937948.1(7).2021.233735) HYPERLINK
["https://doi.org/10.31866/2616%20%937948.1\(7\).2021.233735"](https://doi.org/10.31866/2616%20%937948.1(7).2021.233735) HYPERLINK
["https://doi.org/10.31866/2616%20%937948.1\(7\).2021.233735"](https://doi.org/10.31866/2616%20%937948.1(7).2021.233735) HYPERLINK
735 (дата звернення: 18.04.2025).

[illegible][illegible]

- Три розмови про медіа: журналістика і війна. URL: <https://hromadske.ua/posts/zhurnalisti-na-viini> (дата звернення: 18.04.2025).
- Час.News. Росія застосовує ІПСО проти України: як це працює? 2023. URL: <https://chas.news/current/scho-take-ipso-tayak-rosiya-vikoristovue-ih-u-viini-proti-ukraini> (дата звернення: 18.04.2025).
- Чепурний В. Заткнуте обласне радіо. Pravda. 8 лютого 2024. URL: <https://pravda.cn.ua/zatknyte-oblasne-radio/> (дата звернення: 18.04.2025).
- Чернецька С. Отар Довженко: Усі ЗМІ, які доживуть до кінця 2022 року, заслуговують на медаль. Детектор медіа. 13 вересня 2022. URL: <https://go.detector.media/otar-dovzhenko-usi-zmi-yaki-do zhivut-dokintsya-2022-roku-zaslugovuyut-na-medal/> (дата звернення: 18.04.2025).
- Чиж І. Гарантування національної інформаційної безпеки — в небезпеці. Український інформаційний простір. 2020. № 1(5). С. 268–278. URL: <https://doi.org/10.31866/2616> HYPERLINK
["https://doi.org/10.31866/2616%E2%80%93937948.1\(5\).2020.206139"](https://doi.org/10.31866/2616%E2%80%93937948.1(5).2020.206139) HYPERLINK
["https://doi.org/10.31866/2616%E2%80%93937948.1\(5\).2020.206139"](https://doi.org/10.31866/2616%E2%80%93937948.1(5).2020.206139) HYPERLINK
["https://doi.org/10.31866/2616%E2%80%93937948.1\(5\).2020.206139"—](https://doi.org/10.31866/2616%E2%80%93937948.1(5).2020.206139) HYPERLINK
["https://doi.org/10.31866/2616%E2%80%93937948.1\(5\).2020.206139"](https://doi.org/10.31866/2616%E2%80%93937948.1(5).2020.206139) HYPERLINK
["https://doi.org/10.31866/2616%E2%80%93937948.1\(5\).2020.206139"](https://doi.org/10.31866/2616%E2%80%93937948.1(5).2020.206139) HYPERLINK
["https://doi.org/10.31866/2616%E2%80%93937948.1\(5\).2020.206139"7948.1\(5\).2020.206139](https://doi.org/10.31866/2616%E2%80%93937948.1(5).2020.206139) (дата звернення: 18.04.2025).
- Чобліна А. А. Соціальні мережі як додаткові платформи дистрибуції контенту регіональних ЗМІ. URL: <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/handle/12345/19491> (дата звернення: 18.04.2025).
- ХУПС. Інформаційна війна сьогодення та можливі методи боротьби. Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба. 2023. URL: <https://www.hups.mil.gov.ua/assets/doc/science/stud-conf/suchasna-vijna-gumanitarnij-aspekt-2-0-2020/24.pdf> (дата звернення: 18.04.2025).

- Христокін Г., Лашкіна М. Концепт повороту в культурі та філософії ХХ–XXI ст.: методологічний та комунікативно-медіальний аспект. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/54661> (дата звернення: 18.04.2025).
- Яржемська В. Особливості діяльності ЗМІ Хмельницького краю в час війни росії проти України. Український інформаційний простір. 2023. № 2(12). С. 135–148. URL: <https://doi.org/10.31866/2616> HYPERLINK
["https://doi.org/10.31866/2616%E2%80%937948.2\(12\).2023.291174"](https://doi.org/10.31866/2616%E2%80%937948.2(12).2023.291174) HYPERLINK
["https://doi.org/10.31866/2616%E2%80%937948.2\(12\).2023.291174"](https://doi.org/10.31866/2616%E2%80%937948.2(12).2023.291174) HYPERLINK
["https://doi.org/10.31866/2616%E2%80%937948.2\(12\).2023.291174"](https://doi.org/10.31866/2616%E2%80%937948.2(12).2023.291174)– HYPERLINK
["https://doi.org/10.31866/2616%E2%80%937948.2\(12\).2023.291174"](https://doi.org/10.31866/2616%E2%80%937948.2(12).2023.291174) HYPERLINK
["https://doi.org/10.31866/2616%E2%80%937948.2\(12\).2023.291174"](https://doi.org/10.31866/2616%E2%80%937948.2(12).2023.291174) HYPERLINK
["https://doi.org/10.31866/2616%E2%80%937948.2\(12\).2023.291174"](https://doi.org/10.31866/2616%E2%80%937948.2(12).2023.291174) HYPERLINK
91174 (дата звернення: 18.04.2025).
- Atlantic Council. Ukrainian counter-information strategy: How Kyiv fights Russian disinformation. 2022. URL: <https://www.theatlantic.com/podcasts/archive/2024/05/russias-psychological-warfare-against-ukraine/678459/> (дата звернення: 18.04.2025).
- Kyiv Post. Psychological warfare as a weapon: How Russia uses information against Ukraine. 2023. URL: <https://www.kyivpost.com/opinion/3962> (дата звернення: 18.04.2025).
- Tallert L. From Traditional Journalism to Sustainable Journalism. Global Investigative Journalism Network. 2021. URL: <https://gijn.org/2021/05/13/from-traditionaljournalism-to-sustainable-journalism> (дата звернення: 18.04.2025).

ДОДАТОК

ДОДАТОК А

Приклади використання цифрових інструментів у журналістських розслідуваннях

1. Аналіз відкритих даних

Інструменти:

- OpenRefine — для очищення та структурування масивів даних
- Tableau — для візуалізації результатів аналізу
- SQL-запити — для роботи з великими базами даних

Приклад застосування: Розслідування корупційних схем у сфері державних закупівель

Журналісти використали публічний модуль аналітики ProZorro для виявлення підозрілих тендерів. За допомогою OpenRefine вони відфільтрували та структурували дані про компанії-переможці. Аналіз виявив повторювані закономірності: компанії, пов'язані з родичами високопосадовців, регулярно вигравали тендери за підозріло високими цінами. Результати були візуалізовані в Tableau, що дозволило наочно продемонструвати корупційні зв'язки.

2. Верифікація мультимедійного контенту

Інструменти:

- InVID — для перевірки автентичності відео
- TinEye та Google Images — для зворотного пошуку зображень
- Forensically — для виявлення маніпуляцій із фотоматеріалами

Приклад застосування: Розвінчання дезінформації про воєнні події

У соціальних мережах поширювалось відео, на якому нібито зафіксовано обстріл цивільних об'єктів. За допомогою InVID журналісти визначили точну геолокацію відео та порівняли її з супутниковими знімками. Аналіз метаданих відео в Forensically виявив, що матеріал був відредагований, а окремі елементи додані штучно. Журналісти змогли довести, що відео є компіляцією старих кадрів з інших конфліктів.

3. Мережевий аналіз та взаємозв'язки

Інструменти:

- Maltego — для візуалізації зв'язків між особами та організаціями
- Neo4j — для створення графових баз даних
- NodeXL — для аналізу соціальних мереж

Приклад застосування: Розслідування офшорних схем

Використовуючи дані з витоків документів, журналісти створили в Neo4j базу даних зв'язків між компаніями та бенефіціарами. За допомогою Maltego було візуалізовано мережу офшорних компаній, пов'язаних з одним українським олігархом. Аналіз виявив складну структуру, що дозволяла виводити кошти з України, уникаючи оподаткування. Інструмент NodeXL допоміг ідентифікувати ключових посередників у цій схемі.

ДОДАТОК Б

Схеми організації журналістських розслідувальних проєктів

1. Модель OSINT-розслідування

Етап 1: Постановка дослідницького питання

↓

Етап 2: Збір даних з відкритих джерел

- Аналіз державних реєстрів
- Моніторинг соціальних мереж
- Пошук у спеціалізованих базах даних

↓

Етап 3: Верифікація зібраної інформації

- Перехресна перевірка з різних джерел
- Консультації з експертами
- Підтвердження від незалежних свідків

↓

Етап 4: Аналіз та інтерпретація даних

- Виявлення закономірностей
- Побудова хронології подій
- Визначення причинно-наслідкових зв'язків

↓

Етап 5: Формування висновків та підготовка публікації

2. Структура колаборативного розслідування

Керівний комітет

- Головний редактор
- Координатор проєкту
- Юрисконсульт

Дослідницька група

- Аналітики даних
- OSINT-спеціалісти
- Журналісти-розслідувачі

Технічна група

- Програмісти
- Спеціалісти з кібербезпеки
- Фахівці з візуалізації даних

Просування та комунікація

- SMM-менеджер
- Медіа-координатор
- Відповідальний за взаємодію з аудиторією

3. Алгоритм кросмедійного розслідування

Підготовчий етап

- Формування гіпотези
- Визначення цільової аудиторії
- Створення команди та розподіл ролей

Дослідницький етап

- Збір та аналіз даних
- Проведення інтерв'ю
- Документування доказів

Продакшн

- Підготовка матеріалів для різних платформ:
- Текстова версія для сайту
- Відеоформат для YouTube
- Адаптована версія для соціальних мереж
- Подкаст-версія

- Інтерактивна візуалізація даних

Публікація та реакція

- Координоване розміщення на всіх платформах
- Моніторинг зворотного зв'язку
- Оперативне реагування на коментарі

Після публікації

- Оцінка впливу розслідування
- Документування результатів (зміни в законодавстві, судові процеси тощо)
- Аналіз досвіду для майбутніх проєктів

ДОДАТОК В

Аналіз ефективності цифрових інструментів у розслідувальній журналістиці

Порівняння методів збору даних

Метод	Переваги	Обмеження	Приклади використання
Скрапінг веб-сайтів	• Автоматизований збір великих обсягів даних • Регулярне оновлення інформації	• Юридичні обмеження • Технічні бар'єри на сайтах	Моніторинг змін у державних реєстрах майна
Аналіз соціальних мереж	• Доступ до персональних зв'язків • Хронологія активності суб'єктів	• Приватність профілів • Ризик дезінформації	Відстеження неофіційних контактів політиків
Обробка документів	• Висока достовірність інформації • Юридична значущість	• Трудомісткість аналізу • Обмежений доступ	Аналіз декларацій доходів чиновників

Вплив цифрових інструментів на якість розслідувань

Підвищення точності

- Використання алгоритмів машинного навчання для виявлення аномалій у фінансових транзакціях

- Застосування геолокаційних інструментів для верифікації місця подій
- Автоматизована перевірка достовірності документів

Розширення масштабу

- Можливість обробки терабайтів даних для виявлення закономірностей

- Глобальне співробітництво журналістів через захищені цифрові платформи
- Залучення краудсорсингу для аналізу масивних витоків інформації

Покращення наочності

- Створення інтерактивних візуалізацій складних схем
- Розробка таймлайнів для демонстрації хронології подій
- Використання технологій доповненої реальності для реконструкції подій

Рекомендації з впровадження цифрових технологій у редакційні процеси

Освітній компонент

- Регулярні тренінги з цифрової безпеки
- Навчання базовим навичкам програмування та аналізу даних
- Створення внутрішніх посібників з використання спеціалізованих інструментів

Технічне забезпечення

- Формування захищеної інфраструктури для зберігання чутливих даних
- Впровадження системи двофакторної автентифікації
- Використання VPN та шифрування комунікацій

Етичні стандарти

- Розробка протоколів для роботи з конфіденційними джерелами
- Створення редакційних політик щодо використання OSINT-методів
- Механізми незалежної перевірки висновків розслідування